

REVISTA ECONOMICĂ.

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC.

Organul oficial al „SOLIDARITĂȚII”, asociațiune de institute financiare ca însoțire.

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „SOLIDARITATEA” sunt:

Agricola (Ecica), Agricola (Hunedoara), Agricola (Lugoș), Agricola (Sebeșul-săsesc), Albina, Ancora, Ardeleana, Arieșana, Armonia, Auraria, Aurora (Baia-mare), Avrigeana, Bănățana, Banca Poporală (Caransebeș), Banca Poporală (Dej), Banca Poporală, Arpașul-inf.) Berzovia, Bihoreana, Bistrițana, Bocșana, Brădetul, Buciumana, Cassa de păstrare (Mercurea), Cassa de păstrare, (reuniune) (Săliște), Câmpiana, Cârțișoreană, Chiorana, Chisețeană, Codreana, Codrul (Buteni), Codru (Lupșa), Comuna, Concordia (T.-Uzdin), Concordia (Gh.rla), Cordiana, Coroana (Bistrița), Corvineana, Creditul, Crișana, Cugiereana, Decebal, Detunata, Doina, Drăganul, Dunăreana, Economia (Cohalm), Economul, Făgețana, Frăția, Frățietatea, Furnica, Geogeană, Gloria, Grănișorul, Hașegana, Însoțire de credit (Veștem), Institut de credit (Mehadia), Institut de credit (Gavoșdia), Isvorul, (Sângiorgiu), Isvorul (Sebeșul-inf.), Isvorul (Ighiu), Iulia, Lăpușana, Ligediana, Lipovana, Luceafărul, Lumina, Mărgineana, Mercur, Mielul, Minerva, Munteana (Corniareva), Murășiana, Murășanul, Maramurășana, Nădlăcana, Negoiul, Noiana, Olteana, Oraviciană, Orientul, Patria, Piatra, Plugarul (Săcădate), Poporul (Lugoș), Poporul (Săliște), Porumbăceana, Progresul, Reun. de impr. și păstrare (Illa-mare), Răureana (Cap.-Mănăștur), Săcana, Sătmăreana, Sebeșana (Caransebeș), Sebeșana (Sebeșul săsesc), Secășana, Selăgeana, Sentinela, Sylvania, Someșana, Speranța (Hosman), Steaua, Șercățana, Șoimul (Uioara), Șoimul (Vașcău), Trărnăveana, Timișana, Țibleşana, Unirea, Vatra, Victoria, Viitorul, Voileana, Vlădeasa, Vulturul (Sănmărtin), Vulturul (Tășnad), Zărândeana, Zlăgheana, Zorile.

Abonamentul:

pe 1 an K 20—, pe 1/2, an K 10—

Redactor responsabil:

VASILE VLAIGU.

Taxa pentru inserțiuni:

de spațiul-unui cm² câte 15 fileri.

O ordonanță a guvernului privitoare la circulația imobilelor.

Guvernul a emis cu data de 12 Octombrie a. c. sub Nr. 4000/1917 M. E., în baza autorizării primită prin lege pentru luarea de dispoziții excepționale pentru caz de războiu, o ordonanță, prin care se restrânge în măsură însemnată circulația liberă a imobilelor.

Pentru importanța, ce o are această nouă ordonanță de războiu a guvernului pentru ținuturile ardeleni, locuite de poporul nostru, o redăm prin aceasta în întregime.

Paragraful 1 al ordonanței enunță principiul, că pentru înstrăinarea sau închirierea ori arândarea unor imobile se cere învoirea autorităților. Textul §-ului 1 al ordonanței este următorul:

Pe teritoriile unde au valoare dispozițiile acestei ordonanțe, și pe timpul până va fi în vigoare această ordonanță, înstrăinarea imobilelor sau închirierea ori arândarea lor pe timp mai lung decât 10 ani, este legată de învoirea autorităților. Fără aceasta învoire înstrăinarea (vânzarea), precum și închirierea ori arândarea n'are valoare.

Învoirea autorităților o poate cere ori și care dintre părți.

Sunt nule toate învoelile, cari pentru cazul neaprobării contractului din partea autorităților, prevăd pentru ori și care din părțile contractante alte consecvențe de drept decât nevaliditatea legală a contractului.

Asemenea este nulă orice învoială, a cărei țintă este eludarea dispozițiilor acestei ordonanțe.

Paragraful 2 prevede anumite excepțiuni și anume: nu este necesară învoirea autorităților:

1, dacă imobilele se află în intravilanul unui oraș investit cu drept municipal sau cu magistrat regulat.

2. dacă una dintre părți este statul, municipiul, însoțirea centrală Országos központi hitelszövetkezet, înființată în baza art. de lege XXIII: 1898 sau Magyar Földhitelintézetek Országos Szövetsége, înființată în baza art. XV: 1911.

3. dacă se documentează, în mod demn de credință, că părțile sunt înrudite între sine în linie directă sau nu sunt rudeni mai departe decât veri sau că stau unii cu alții în raport de soț sau soție;

4. dacă înstrăinarea ori apoi închirierea sau arândarea a aprobat-o deja în cercul său de competență legal, judecătoria, autoritatea municipală sau altă autoritate superioară acesteia chemată la supraveghierea imobilului; la imobile, ce cad sub dispozițiile § 23 al ordonanței Nr. 3574/1915 M. E. — delegatul guvernului; în cadrul dispozițiilor cuprinse în ordonanța Nr. 1820/1917 M. E. «Országos Hadigondozó Hivatal», sau autoritatea ori organul amintit în § 14 al aceleiași ordonanțe;

5. în caz de expropriare.

Pentru stabilirea intravilanului este normativ catastrul de dare.

Organele chemate a-și da învoirea ca autorități asupra celor indicate în § 1 le designează pe cercuri, și ținând seamă de relațiile locale, ministrul de agricultură, în contelegere cu ministrul de interne, cari pot încredința agendele amintite și unor comisiuni deja existente, întemeiate conform legii sau unor organe întemeiate anume spre acest scop (§ 3).

În contra hotărârii denegatoare a autorităților pot înainta părțile interesate recurs la ministrul agriculturii, iar în contra hotărârii aprobatoare poate înainta recurs la același, din interes public și în cazurile anume precizate din partea ministrului agriculturii — fiscalul municipal, inspectorul agronomic și dacă se tratează de păduri, inspectorul silvanal (§ 4).

Dacă o afacere de drept bilaterală, încheiată sub regimul ordonanței de față, este din lipsa aprobării autorităților, nulă (§ 1), atunci ministrul agriculturii este în drept a provoca pe vânzător, înainte de expirarea termenului de 30 zile, dela ridicarea la valoare a hotărârii denegatoare a autorităților — să cedeze imobilele, contra bani gata, statului sau aceluia, care cu învoirea ministrului agriculturii a fost designat la aceasta. De acest drept al său ministrul agriculturii face uz, după ascultarea secției sale agricole permanente, numai când de imobilele destinate vânzării este lipsă pentru a le putea face accesibile la invalizi, — văduve, — orfani de războiu sau în general la persoane ce au făcut servicii de războiu; pentru a clădi pe ele case pentru muncitori agricoli; (art. de lege XLVI: 1907); pentru întărirea ori înmulțirea micilor proprietari.

Vânzătorul este obligat a se conforma provocării primite și a cedă imobilele, contra bani gata, statului resp. persoanei arătate în provocarea ministrului. Dacă ministrul agriculturii află, că contravaloarea stipulată nu corăspunde valorii imobilelor, atunci valoarea trebuie stabilită la cererea prin prețuire judecătorească, în care caz ele trebuie cedate cu prețul fixat judecătorește.

Față de imobilele, acuirate în baza dispozițiilor cuprinse în alineatele anterioare, ministrul agriculturii poate impune restricția, ce este a se notă și în cartea funduară, că acelea se pot împovăra numai cu învoirea ministrului agriculturii sau a organului autorizat de el (§ 5).

În caz de licitație benevolă §§-ii 1—4 află aplicare corăspunzătoare.

Paragrafii 1—4 se aplică și în caz de licitație executivă, cu deosebirea, că în acest caz autoritățile pot denegă aprobarea numai, dacă este evident, că scopul licitațiunii este eludarea ordonanței de față. Ministrul agricul-

turii însă poate denegă și din alte motive, aprobarea cumpărării la licitațiunea executivă, dar numai, dacă emite totodată înștiințarea (avizul) amintit în alineatul următor.

Atât în caz de licitațiune benevolă, cât și în caz de licitațiune executivă, află aplicare și § 5, cu deosebirea, că în locul provocării, amintită în § 5, ministrul agriculturii înștiințează autoritatea cărților funduare în timp de 30 de zile dela sosirea actelor de licitațiune la ministeriu, că imobilele voiește să le cumpere cu prețul de licitațiune statul sau persoana, designată de ministru. Prin înștiințarea aceasta statul, resp. persoana designată de ministrul agriculturii intră în drepturile cumpărătorului dela licitațiune (§ 6).

Dispozițiile cuprinse în ordonanța prezentă nu se aplică față de acele afaceri de drept, încheiate înainte de intrarea în vigoare a ordonanței, în baza cărora cumpărătorul a luat în posesiune faptică și a cultivat ori a folosit imobilele deja înainte de punerea în vigoare a ordonanței, presupunând, că toate acestea le dovedesc atestatele autorităților locale. Asemenea nu află aplicare aceasta ordonanță față de acele afaceri de drept, încheiate înainte de intrarea în vigoare a ordonanței, a cărora acte au fost deja prezentate la locul competent, pentru măsurarea competenței de transcriere, cel mai târziu în ziua intrării în vigoare a ordonanței sau a căror documente deja au fost prezentate, până la același termen, la oficiul cărților funduare pentru înregistrare; în fine nu află aplicare asupra licitațiunilor efectuate deja înainte de punerea în vigoare a ordonanței prezente (§ 7).

Celce, ca parte direct interesată, sau ca încredințat al altuia, participă cu știință, la contractarea sau efectuarea unei afaceri, a căreia scop este eludarea acestei ordonanțe, se face culpabil — întru cât fapta sa nu cade sub pedeapsă mai aspră — de contravenție și se va pedepsi cu închisoare până la 6 luni și amendă în bani până la K 2000.

Dacă se poate stabili mărimea câștigului, realizat pe nedrept de făptuitor atunci amenda bănească de aplicat preste K 2000 poate fi urcată la dublul câștigului realizat (§ 8).

Dispozițiile de punere în aplicare a acestei ordonanțe le stabilesc, în comună înțelegere, ministrul agriculturii și al justiției.

Aceleași două ministere iau dispozițiile necesare pentru publicarea datelor referitoare la circulația imobilelor (§ 9).

Ordonanța de mai sus a intrat în vigoare la 1 Noemvrie a. c. și a fost publicată în monitorul oficial «Budapesti Közlöny» dela 27 Octomvrie 1917.

Dispozițiile ei au valoare pentru imobilele din următoarele comitate: Árva, Bereg, Gömör, Kishout, *Caras-Severin*, Liptó, *Maramurás*, Nyitra, Sáros, *Sátmar*, Szepes, Trencsén, Turóc, Ugocsa, Ung, Zemplén și Zolyom; mai departe *Alba-inf.*, Bistrița-Năsăud, *Brașov*, *Ciuc*, *Făgăraș*, *Treiscaune*, *Hunedoara*, *Târnavă mică*, *Cluj*, *Murás-Turda*, *Târnavă mare*, *Sibiiu*, *Sălagiu*, *Solnoc-Dobâca*, *Turda Arieș*, și *Odorheiu*, precum și din orașele investite cu drept municipal: Szatmárnémeti, Cluj și Marosvásárhely.

Ministrul agriculturii este în drept a pune în aplicare această ordonanță, în caz de lipsă, și asupra imobilelor din alte comitate, cu excepțiunea Croației-Slavoniei.

Organele guvernului chemate a hotări circulația imobilelor sunt: *Expozitura ministerială din Cluj* pentru comitatele: *Alba-inf.*, Bistrița-Năsăud, Hunedoara, Cluj, Caras-Severin, Sibiiu, Solnoc-Dobâca și Turda-Arieș, precum și pentru orașul Cluj.

Expozitura ministerială din Marosvásárhely pentru comitatele:

Brașov, Ciuc, Făgăraș, Trei-Scaune, Murás-Turda, Târnavă mare, Târnavă mică, și Udvarhely, precum și orașul Marosvásárhely.

Comitatul Sălagiu aparține expozitiei ministeriale din Oradea-mare.

Un program social economic pentru viitor.

— Spicuirii din un discurs parlamentar. —

În ședința dietii ungare dela 23 Octomvrie a. c. fostul ministru al finanțelor, Dr. Teleszky, a pronunțat un mare discurs, în care s'a ocupat cu aproape toate chestiunile economice și financiare, ce trebuie să preocupe prezentul și viitorul apropiat. Din acest discurs redăm părțile mai însemnate.

Rolul capitalului.

Rolul capitalului după războiu va fi tot așa de însemnat, ca și înainte de războiu. Capitalul va avea să îndeplinească probleme foarte importante. El trebuie să restabilească pustiirea cea mare, produsă în viața economică. În urmare nu sunt justificate atacurile și animositatea, care se manifestă în publicitate față de capital.

Suntem o țară relativ săracă în capital. Am fost și vom fi și în viitor avizați la capitalul străin. Ca ilustrare poate servi faptul, că pe când întreaga monarhie abia posedea un miliard de efecte străine, pe atunci străinătatea posedea 10 miliarde efecte de ale noastre. Așa fiind, să ne gândim în ce situație precară am ajunge, dacă — în urma continuelor atacuri la adresa capitalului — străinătatea ne-ar arunca înapoi efectele? Și mai pregnant apare sărăcia noastră în capital, dacă asemănăm venitele capitaliste din patrie cu ale Angliei de pildă. La noi venitele peste 20,000 cor. în 1916, deci cu venitele de războiu, cu tot — au făcut 942 milioane și au fost repartizate

asupra 17,317 persoane. În Anglia, înainte de războiu, aceleași venite au făcut 6450 milioane, repartizate asupra 75,000 de persoane. Sigur sub durată războiului venitele engleze au devenit mult mai mari. Iată, cu cât suntem noi mai îndărăptul altor state. Să lăsăm dară mai întâi, ca capitalul să fie acolo combătut. Iar dacă acolo se vor face prin aceasta servicii publice, putem urma și noi.

Stabilirea veniturilor de războiu.

Cu privire la câștigurile de războiu, de prezent problema cea mai de căpetenie nu poate fi să punem asupra lor cât mai multe și mai mari impozite, ci să eruăm și să stabilim cât mai exact aceste venituri, aceste averi. Din acest motiv în trecut, nu s'a forțat impozitele asupra câștigurilor de războiu. Dar, în schimb, trebuie modificată această dispoziție a legilor de dare, după care puțința de a arunca impozit se prescrie după cinci ani. Terminul acesta trebuie prolongit. Pentru anul viitor să se renunțe la impozitul de venit și avere, ca astfel organele financiare să aibă puțință și vreme a eruă veniturile și averile.

Situația la bursă.

La bursă s'a dezvoltat o astfel de situație, care trebuie să ne umple de îngrijiri. Urcarea efectelor — special a acțiilor — urmează în mod foarte rapid și nejustificat. Cauzele sunt: sporirea circulației cu bancnote, reducerea puterii de cumpărare a banilor și scumpetea continuă. Acestea urcă și cursul efectelor. Guvernul a proiectat unele reforme în circulația de bursă. Efect, probabil, nu vor avea. Speculațiunea la hausse se va continua, căci cei ce au realizat câștiguri, din o greșită idee, caută să cumpere tot numai acții, urcându-le cursul în mod nejustificat.

În situațiunea aceasta s'ar putea ajuta numai luminându-se publicul, că e în eroare, dacă crede, că banii plasați în acții ar fi mai siguri, ca în efecte de stat, îndeosebi în împrumuturi de războiu. O acțiune sistematică în direcția aceasta, desigur, ar avea rezultat.

Limitarea dividendelor.

În scopul îndreptării situațiunii anormale dela bursă, ar fi bine să se facă un pas și mai departe și în deplin acord cu Austria, ar trebui să se limiteze dividendele băncilor pe timpul războiului. Să se facă și din acții, efecte cu dobânzi fixe. Prin aceasta s'ar contrabalansa cererea cea mare de acții, s'ar pune capăt speculațiunilor la hausse și s'ar preîntîmpina o pierdere pentru cei ce speculează. Continuarea speculațiunilor la hausse va produce o reacțiune, care va cauza căderea valorilor, ceea ce ar fi împreună cu pagubă pentru întreaga viața economică. În prima linie ar fi însă păgubitoare pentru bănci și întreprinderi, cari în trecut au urmat o cumpătată și reală politică de dividendă. Aceasta politică de dividendă și cumularea rezervelor latente la bănci și întreprinderi au format puterea economică, care a înfruntat crizele. De această putere trebuie să fim jaluzi și în viitor și suntem datori a o apăra. Dar dacă azi acțiunile au ajuns la un curs, care abia corăspunde unei rentabilități de 3—3½%, atunci cum vor putea să reziste băncile, când li se vor cere continue urcări de dividende? Limitarea dividendelor se impune pentru mari și însemnate motive.

Restringerea dreptului de emisiuni și fondări nouă.

În legătură cu limitarea dividendelor trebuie făcut ceva și pentru restringerea dreptului de a emite ac-

țiuni nouă în scopul urcării de capitaluri. Limitarea dividendelor numai în modul acesta poate avea efect. Dar și restringerea dreptului de emisiuni trebuie făcută în acord cu Austria.

La unele institute se face în anul acesta deja a doua emisiune. Cea dintâi a putut fi justificată. Pentru a doua, te întrebi, de ce și spre care scop s'a făcut? Se pare, că și pe acest teren stăm în fața unei licitațiuni, ca la bursă. Lumea nu se gândește, că acumularea de capitaluri superflue poate produce o reacțiune, mai cu seamă după războiul, când din cauza lipsei de materii brute și forțe de muncă, cu greu se va găsi plasament.

În Germania, sub durata războiului, nu s'au conces urcările de capitaluri. La noi o astfel de măsură extremă nu ar fi indicată. Cu toate acestea trebuie găsit și la noi un mijloc corăspunzător de a ne ajuta în direcția aceasta.

Privitor la fondările nouă, de prezent nu se observă nici o apariție îngrijitoare. Dar restringându-se dreptul de emisiuni nouă de acții și continuând abundența de bani, desigur vor urma fondările cu și fără trebuință, fondări cari sunt totdeauna o urmare a situațiunilor, ca cele de azi, și cari premerg de regulă tuturor crizelor. Tocmai de aceea, atât dreptul de emisiuni, cât și de fondări nouă trebuie regulat în o formă oarecare. Regularea însă trebuie făcută cu pricepere și precauțiune. Căci precum nu poate fi oprită emisiunea de acții nouă la o societate, care în urma dezvoltării, la care a ajuns, are nevoie de capital urcat, tot asemenea nu poate fi împedată o fondare justificată. În Austria pentru fondări se cere concesiune specială din partea guvernului. Să nu imităm acest sistem, care poate fi, din multe puncte de vedere, excepționat. Să ne gândim însă a face pendentă chestiunea emisiunilor de acții și fondări nouă de hotărîrea unor factori cu pricepere și neinfluențabili. Natural, numai sub durata războiului. Incețând stările excepționale de azi, acțiunilor de emisiuni de acții și fondări trebuie să li se dea din nou curs liber. (Va urma).

La chestiunea valutei.

Oricât de mult s'ar serie și s'ar vorbi despre valută, chestiunea aceasta are o importanță atâta de mare, științifică și practică încât, departe de a fi epuizată prin discuțiunile ce au avut loc până acuma, merită să fie menținută și pe mai departe la nivelul serioității, la care s'a ridicat. Organele de publicitate cotidiene și periodice au dezvoltat și dezvoltă o literatură bogată asupra acestei probleme, iar de altă parte opuri de valoare științifică sunt consacrate exclusiv acesteia, căutând prin argumentele științei a explica și a elucidă acest fenomen economic, — această perturbațiune atâta de gravă în funcționarea normală a aparatului economic-financiar al statului.

Asistăm la un proces de transformățiune continuă a echilibrului economic, care numai în istoria financiară a celor din urmă doi secolii, când în unele decenii ale aceloră, omenimea trecea prin cele mai mari convulsii politice și economice, s'a mai văzut. Ne aflăm în fața unei mișcări de trecere și de schimbare fără întrerupere dela o stare de echilibru economic la alta și până când o parte a societății suportă cu ușurință urmările și calamitățile împreunate cu instabilitatea acestui echilibru, pe atunci o mare parte cade jertfă acesteia.

Dacă menirea și chemarea acestei reviste nu ar fi numai aceea, ca să pună în discuțiune chestiuni și probleme exclusiv de ordin practic, și dacă extensiunea ei ar permite o ospitalitate și pe seama discuțiunilor și reflexiunilor științifice, atunci ne-am permite a demonstra și explică fenomenele actuale ale vieții economice publice și private prin argumentele și contraargumentele științei economiei politice și sociale. Din punct de vedere științific nu este o demonstrațiune mai frumoasă și o confirmare mai strălucită a legilor și teoriilor științelor economice, decât aceea ce ne oferă aspectul de azi al economiei și finanțelor publice și private.

Mărginindu-ne deci la aceea, ce poate cadră cu un simplu articol de zi să vedem mai întâi cum se explică chestiunea abundenței de bani, care — oricum s'ar ivi la aparență — are de corelative fluctuațiunile, respective schimbările, ce se ivesc în valuta noastră față de străinătate. Trecem deci la o scurtă descriere și explicare a procesului de înmulțire a banilor din circulațiune. Cu aceasta în legătură să nu perdem din vedere două părți fundamentale, două teze esențiale ale oricărei vieți economice respective ale economiei politice: *producțiunea și consumațiunea*.

Deodată cu mobilizarea generală sutele de mii și milioanele de brațe muncitoare, de brațe producătoare, au fost subtrase dela producțiune, ca momentan să fie plasate de partea consumațiunii. Aci să fim cu atențiune și să ne fixăm bine faptul, că sub producțiune și consumațiune este a se înțelege producțiunea și consumațiunea tuturor acelor bunuri, cari sunt susceptibile de a satisface nu numai trebuințele instinctelor și necesităților fiziologice ale omului, ci și acelor trebuințe cari sunt inerente felului și naturii ocupațiunii sale. Să punem deci de o parte o armată grozavă compusă exclusiv din oameni și animale și armament, cari cu *toții consumă din greu fără ca să producă economicește cel mai puțin lucru măcar*, iar de altă parte să ne închipuim *golul lăsat de aceștia* pe terenul producțiunii, și iată că ne aflăm *pe prima etapă a deranjării echilibrului economic din 1914*.

Trebuințele enorme împreunate cu ducerea unui război, trebuiesc satisfăcute din greu și fără întrerupere, deci s'a urmat și se urmează în continuu la acvirarea a tot ce este necesar pentru ducerea cu succes a războiului. S'a pus deci în acțiune vistieria de război a statului, vistierie alimentată cu miliarde de bancnote împrumutate dela banca de emisiune, și prin miile de liferanți și de acvizitori de război, s'a început cumpărarea și adunarea a tot ce este chemat să satisfacă trebuințele armatei. De sine se înțelege, că toate au început a se rări, cererea însă a persistat mai departe în proporțiile sale, pe când oferta a devenit tot mai mică, și ca o urmare inevitabilă a acestei împrejurări prețurile au început a se urca din zi în zi și dela izbucnirea războiului până azi aceasta tot așa merge fără întrerupere, până când de prezent ne aflăm în fața la astfel de prețuri, cari aproape întrec fantazia omului. Prețurile acestea terribile de cine sunt plătite? Natural că de stat, respective de vistieria de război, care în felul acesta a fost necesită să pună în circulație miliardele de banenote. Fără ca să comitem o abatere dela obiect, ne permitem a relevă în locul acesta rolul funest, pe care l'au avut și îl au unii liferanții de război în urcarea ne mai pomenită a prețurilor. Acești favoriți ai vreunor triste în cari ne aflăm, prin procedurile lor fără scrupule în acvirarea materiilor și articolelor pe

seama armatei, nu s'au dat în lături și nu se dau nici acuma dela cele mai detestabile mijloace întru ajungerea la milioane, și se poate afirma cu deplină certitudine, că aceștia încă — alături de celelalte circumstanțe excepționale de războiu — au contribuit la urcarea prețurilor de azi. Sumele enorme cari rezultă din diferența prețurilor din starea din 1914 și starea de azi, sunt repartizate azi între mulți milionari și producenții țării, natural în debitul statului, care a primit sumele dela banca de emisiune și din împrumuturile de războiu. Până aci deci aceea ce privește mulțele bancnote aflătoare în circulațiune, prin urmare și reducerea forței de acvizițiune a banilor.

Să trecem acum la chestiunea valutei, despre care am spus la început, că se află într'o anumită corelativitate cu abundența de bani. Chestiunea se explică în următoarele: *aceleași cauze, cari au determinat creșterea prețurilor produselor din piața internă tot acele cauze au determinat și creșterea valutei străine față de a noastră*, sau cu alte cuvinte legea economică în virtutea căreia prețurile interne s'au ridicat și se ridică gradat, tot acea lege respective tot în virtutea acelei legi s'au urcat și se urcă prețurile în banii noștri a monetelor, a banilor străini. Pentru articolii, pe cari a trebuit să ni-i procurăm în afară, sau trebuie să dăm aur sau trebuie să cumpărăm bani străini; bancnotele se reduc în forța lor de acvizițiune, prin urmare se pierde și pentru cumpărătorul străin de bancnote avantajul și utilitatea lor în transacțiunile ce le-ar avea cu noi. Intru-cât transacțiunile cu străinătatea nu se fac direct cu numărări ci prin promisiuni (devize etc.) negociabile, fiind cererea noastră de efecte streine foarte mare în raport cu efectele, urmarea este aceeași: disagiul tot în aceeași proporțiune se formează. Comerțul nostru cu streinătatea este redus ce e drept, dar tot este destul de viu (do-vadă că tocmai în zilele acestea s'a încheiat o convențiune comercială între noi și Țările de jos) pentruca dispoziția între ofertă și cerere să aibă urmări senzibile în valuta noastră.

Fără a ne extinde asupra tuturor cauzelor, cari pot fi luate în seamă, când e vorba de valută, nu putem trece cu vederea faptul, că nici azi nu se știe exact suma bancnotelor emise și puse în circulațiune, și prin urmare nici azi nu știm, că în ce proporțiune se află acoperirea metalică și în special cea de aur a băncii de emisiune cu bancnotele emise de ea. Iată un motiv, care încă a dat și dă anză la multe presunțiuni atât în afară cât și înăuntru și contrar părerii Dlui Iuliu Domany, aci vine pe tapet în prima linie și chestiunea de încredere.

Cauza primordială a răului, este fără îndoială războiul, însă și involuntar trebuie să ne întrebăm, că dacă celelalte state beligerante își au în general valuta mai ridicată de cât cum este a noastră, unde rezidă cauza acestei împrejurări? După părerea economiștilor de forță ai patriei noastre, cauza esențială a anomaliei economice-financiare în care ne aflăm este: *lipsa organizării producțiunii, lipsa industriei mari și mici, lipsa de sistem în economia privată și publică și pe urmă spiritul speculativ destul de estins, care exploatează aceste neajunsuri în detrimentul interesului general al societății și al statului*. Măsurile ce se iau acuma în multe privințe vin prea târziu.

Chestiunea valutei, ca oricare fenomen economic mai important, este cu mult mai complicată decât să o poți prezenta în toată structura ei, cu seria nemărginită de cauze și efecte. Este destul — între anumite

împrejurări — a-i căuta și afla cauzele principale, și pe urmă ați îndreptă toată atențiunea și activitatea întru eliminarea acestor cauze.

În medicină, când e vorba de un bolnav lucrul principal este diagnoza. Aflându-se cauzele boalei, urmează aplicarea oarecărui procedeu de vindecare, care și-a dovedit eficacitatea prin experiența din trecut.

În viața economică același lucru se întâmplă. Se constată răul și în mare parte cauzele lui, însă aceea ce este mult mai greu ca în medicină, este aplicarea procedeuului recunoscut, util și recomandat de experiență și de teorie; în special stă aceasta când ne aflăm într'o situațiune creată de cauze atâtea de grave ca acelea, cari rezidă în structura organică a economiei sociale.

Măsurile recomandate de economiștii patriei noastre întru ameliorarea situației, în care ne aflăm, sunt bune, dar în parte mare numai în teorie. Retragerea bancnotelor din circulațiune și în schimbul lor emiterii de obligațiuni de stat, azi ar aduce o agravare și mai serioasă în finanțele statului; deci la așa ceva nici nu ne putem gândi până după războiu. În ce privește potențarea producțiunii într'o activitate mai intensivă — astăzi este foarte grea, dacă nu chiar imposibilă. Ne lipsesc deoparte brațele muncitoare, cari numai consumă, fără să poată produce, iar organizarea unei industrii în stil mai mare reclamă pe lângă capitaluri personale și materii brute. Dela natură suntem bogati în acestea, dar ce folos? Multe uzine stagnează și mulți trebuie să înghețăm de frig din cauza lipsei de cărbuni, și chiar atunci, când toate aceste greutăți s'ar putea delătura, nu trebuie să uităm, că azi când situația este așa de gravă, orice fondare, orice exploatare și activitate inomis trebuie să se facă *mânecând din starea actuală a echilibrului economic, cu prețurile cele urcate la extrem, și cu valuta atât de redusă*.

Măsurile și dispozițiunile luate întru reîntoarcerea la punctul de echilibru original, azi vor rămâne simple paliative, și tot ceace se poate ajunge este cel mult menținerea noastră la nivelul actual al prețurilor și la mărirea disagiului valutei, față de streinătate. Abia terminarea războiului va putea permite punerea în praxă a preceptelor economice întru ameliorarea situației economice-financiare.

Budapesta, Octomvrie, 1917.

Ioan Iosif
director de bancă.

Economia de tranziție în Ungaria.

În 23 Octomvrie a. c. senatul regnicolar pentru economia de tranziție a ținut ședința sa constitutivă. Ministrul pentru economia de tranziție, *Bela Földes*, a deschis ședința cu o vorbire deslușitoare asupra tuturor chestiunilor privitoare la economia de tranziție. Esența cuprinsului vorbirei o dăm în șirele următoare:

Războiul mondial a aruncat viața economică afară din drumul ei vechiu. Mărfuri se schimbă cu mărfuri, economia banului e refuzată, gospodăria a devenit *economie de provizii*. Valorile cele mai căutate ale economiei sunt materialul și munca. Vieața economică este condusă de stat, pentrucă toate interesele au trebuit subordonate intereselor statului. Pretutindeni în lume se simte, că noua organizație economică pretinde o pregătire completă a statului

și societății și în toate părțile e străduință la opera de pregătire a tranziției economice. La noi se începe acum această lucrare. Ca organ de specialitate și pentru a-și spune părerea a fost înființat acum senatul regnicolar pentru economia de tranziție.

Prima problemă este asigurarea păcii sociale; pacea internă trebuie pusă pe baze solide, pentru că luptele sociale ar ataca întocmirile societății la temelii lor. Prin o dreaptă politică a muncii va succeda a deșteptă și în clasele muncitoare sentimentul susținător de stat. De mare importanță este organizarea unei rețele corespunzătoare scopului pentru *mijlocirea muncii*. Pentru ocupațiunea muncitorilor ce se vor întoarce acasă va fi necesar să se stabilească un program general a lucrărilor publice. Multe lucrări și regulări de importanță se pot executa numai pe baza unui astfel de program întocmit de mai înainte. Când mâinile lucrătoare ne vor stă la dispoziție în măsură îndestulitoare, va trebui să stăruim fără întârziere ca producțiunea noastră să o facem mai vioaie. Comorile noastre naturale trebuiesc exploatate într-o măsură mai mare și, spre acest scop, forțele apei vor fi a se pune mai mult decât până aci în serviciul producțiunii, pentru a face economie în cărbuni. Și *gazul metan* trebuie să fie valorizat corespunzător. Noi trebuie să ridicăm valoarea internă a forței de muncă prin instrucție practică.

O problemă mai departe a desarmării este distribuirea inventarului de material uriaș, care se află în posesiunea *administrației militare*. Multe rane ale războiului se pot vindeca, dacă se va ușura susținerea celor întorși din războiu, dacă se va asigura coeziunea neîntreruptă a producțiunii până la sosirea noilor materii brute, dacă sarcinile financiare ale războiului se vor împușină și dacă prețurile se vor modera.

Inventarul însă trebuie distribuit drept, și anume deoparte între ambele state ale monarhiei, de altă parte între diferiții rami de producțiune. O problemă foarte importantă a economiei de tranziție o formează, mai departe, *repatrierea din străinătate a cetățenilor ungari*. Conducerea reemigrării trebuie să se aducă în consonanță cu desarmarea și cu formațiunea pieței de muncă. Pentru plasarea în mod corespunzător a celor reemigrați trebuie să poarte de grijă statul și societatea. În legătură cu reemigrarea sunt de a se crea și condițiile pentru *colonizarea celor repatriați*.

Una din problemele cele mai grele ale economiei de tranziție o formează importul de materii brute și îndeosebi *procurarea și distribuirea potrivită a materiilor brute transmaritime*. Viitorul industriei noastre depinde așa zicând dela deslegarea potrivită a acestei chestiuni. Pe timpul războiului proviziile de mărfuri s'au epuizat cu totul. O asemenea situație este fără păreche în istoria universală. Satisfacerea ulterior a lipselor celor patru ani, cari se fac evidente deodată mai în toate regiunile, se va lovi de cele mai mari greutateți. În acest punct amenință deci o grea criză. Greutățile vor crește în urma lipsei *mijloacelor de*

plată din străinătate și a tonajului necesar. Economia de tranziție stă aici în fața unei probleme, a cărei esență consistă întru a satisface lipsa de materii brute și cu ea lipsa de mărfuri astfel, că valuta să nu fie expusă mai departe nici unei deteriorări și ca tonajul necesar să fie la dispoziție. Aceasta problemă considerabilă se va putea deslega numai în urma unei procedări bine chibzuite și a unui aranjament corespunzător scopului, care să aibă în vedere seriile de lipse, măsura temeiniciei lor, interesele consumului și cerințele restabilirii noastre. Senatul regnicolar pentru economia de tranziție are chemarea de a stabili această organizare. Este mângăitor, că problema la noi nu este așa grea ca în statele, cari în preponderanță sunt industriale. Pentru calmarea lipsei de materii brute trebuie introdusă energic întrebuițarea de materii suplimentare. Cu procurarea de materii brute stă în strânsă legătură chestia tonajului. În Ungaria va fi soluția și în această privință mai ușoară, pentru că noi avem o circulație de vapoare maritime mult mai restrânsă.

Problema principală a economiei de tranziție este și la noi *chestiunea valutei*, pentru că valuta noastră în asemănare cu aceea a altor state a ajuns la un preț mai minim. Dacă noi și în viitor vom putea procura mijloacele de plată străine numai cu greutate și mari jertfe, va trebui deoparte *să reducem importul și să ridicăm exportul*, putând cu toate aceste asigura scopul din urmă numai cu prețuri mai scăzute. Trebuie deci să se stăruie la exportarea capitalului, a căruia primă bază o formează *exportul efectelor*. Totuș să nu se uite, că această cale ridică datoria noastră față de străinătate. Este cunoscut, că deteriorarea valutei a fost pretutindeni și întotdeauna o urmare a războiului, că însă răul deapurarea a scăzut după încheierea războiului. E de sperat, că și acum va fi așa. *Sporirea bancnotelor* a contribuit fără îndoială la deteriorarea valutei. De aceea *nu trebuie să continuăm* pe această cale. Ameliorarea valutei noastre depinde în mare măsură dela formațiunea bilanțului nostru economic general. De aceea noi trebuie să facem o *mai bună economie, în prima linie să producem mai mult*. Bilanțul de comerț, care și înainte de războiu era deja tare pasiv, trebuie îmbunătățit. În această privință există greutatea, că noi suntem constrânși la reducerea importului, ceea ce va avea drept urmare, că și alte state *vor îngreuna importul față de noi*. Noi trebuie să avem înaintea ochilor principiul, că în interesul valutei noastre să nu nedăm îndărăt dela nici un sacrificiu. Fiindcă valuta tuturor statelor, ce se răboiesc s'a deteriorat, este probabil, că și pe acest teren se vor face *învoeli* internaționale, cari vor avea de scop a stabili pentru plată în străinătate modalități corespunzătoare și în felul acesta se vor face plătirile internaționale neatârnatore de valoarea banului.

O altă problemă a economiei de tranziție este de a *grăbi formarea rațională a prețurilor*. Pe lângă

prețurile actuale *o mare parte a populației orășenești trebuie să sărăcească și să devină proletară*. După războiul prețurile vor trebui readuse pe o treaptă mai inferioară. Mai multe împrejurări îngăduie să se spere acest rezultat, așa cererea redusă a administrației armatei, ale căreia trebuințe adesea a ridicat prețurile mai mult decât a fost necesar; mai departe îngrămădirea nerațională a proviziilor de mărfuri, îndeosebi din partea claselor mai bogate; în sfârșit puterile de muncă necesare, a cărora lipsă a fost cauza principală a scumpetei, vor stă la dispoziție. Cu ieftinirea mijloacelor de traiu se va micșora și plata pentru muncă și prin aceasta împrejurarea principală a cheltuielilor pentru existență va deveni mai neînsemnată.

Activitatea centralelor de război scoate la iveală numeroase lipsuri și defecte. De sigur sunt, pe lângă centralele păgubitoare și incapabile și *centrale bune*. Lipsurile rezidă nu atât în organizația lor, ele *se rapoartă mai mult la defecte individuale*. Este fără îndoială, că, în momentul, când vor reveni condițiile libertății economice, centralele vor trebui sistate. Fiindcă însă viața economică nu se va putea lăsa în voia sa îndată după războiul, va trebui să se facă încercarea de a transforma unele centrale și de a le supraveghea mai efectiv din partea statului. Războiul a influențat în mod stricăcios îndeosebi *asupra comerțului legitim*. Economia de tranziție va avea chemarea de a *readuce* comerțul legitim în organismul vieții economice și de a-i da rolul ce i se cuvine. Războiul a lărgit mult orizontul comerciantului ungar, el a arătat cât de multe abilități diplomatice pretinde comerțul, de altă parte însă, cum problema unei *diplomații*, care stă la culmea chemării sale, este să promoveze din toate puterile interesele comerțului. Restabilirea și dezvoltarea comerțului nostru extern pretinde o *nouă organizare* perfectă a *reprezentanței noastre în străinătate*. Noi trebuie să creiăm cât mai în grabă posibil organe, cari după încheierea păcii să ne intercaleze iarăși economia noastră în comerțul mondial. Și pe acest teren senatul regnicolar pentru economia de tranziție va avea să împărtășească consiliile sale ministrului.

Tranziția e imposibil să fie reîntorcerea la vechea ordine obicinuită. În tranziție trebuie să se creze o lume nouă, să se crească oameni noi, să se caute principii și direcții noi. Rolul statului în economia vieții se schimbă cu totul. Problema noastră nu este de a se restabili lumea veche, ci de a crea una nouă. Intreagă *vieța economică trebuie să se raționalizeze*. Marile poveri le vom putea suporta, dacă fiecare forță, fiecare valoare se va utiliza cât mai cu scop, fiecare om pus fiind la lucru și fiecare bărbat la locul său. Fiecare brazdă trebuie cultivată, fiecare comoară a țării trebuie utilizată și fiecare idee sănătoasă realizată. Noi trebuie să ne consacram toată atențiunea generațiilor viitoare, având să le creștem pentru muncă, pentru păstrare și pentru con-

știința de stat. În societate nu trebuie să se găsească *nici un trândav, nici un desfrânat și nici un egoist*. Să creștem generații nouă pentru un simplu mod de viață, să dezvoltăm iubirea de muncă și dragostea de jertfe pentru obște. Știința trebuie ridicată, pentru ca *în locul diletantismului să pășească calificarea de specialitate*. Problemele noastre au însă și granițe. Noi putem lucra numai sub anumite condiții și posibilități. Altă față se va da problemei noastre, când după încheierea păcii va urma un războiul economic, decât dacă economia universală se va așeza de nou. Dacă după războiul va urma desarmarea pe dea întregul și prin ea se vor reduce cheltuielile statului, și tranziția va avea să calculeze cu totul cu alți factori, decât dacă cheltuielile înarmării vor dura și pe mai departe. Multime de chestiuni le vom rezolvi, cum e de prevăzut, în unire cu aliații noștri, și unele chestiuni chiar cu adversarii noștri de până aci, cu ocazia pertractărilor de pace.

Pentru deslegarea acestei probleme ministrul invită senatul și-l declară de întemeiat.

AFACERI DE DARE.

Contumațierea contribuabililor. La fixarea contribuțiunii de venit așa zisa contumațiere a contribuabilului nu este admisă.

(Judec. admin. sub Nr. 26519/915 P.)

Favorurile de conversiune. Imprejurarea, că în cartea funduară nu a fost indicat procentul împrumutului vechiu nu eschide acordarea favorului de competiță, prevăzut în art. de lege LXX: 1831.

(Judec. admin. Nr. 16794/914.)

Unde trebuie socotit câștigul provenit din lozuri? Câștigul provenit din loz trebuie socotit la venit.

(Judec. admin. Nr. 7731/916.)

Darea funcționarilor. Dacă un funcționar a fost trecut la pensie, darea lui de câștig cl IV trebuie ștearsă din ziua pensionării și fixată din nou darea după pensie sa.

(Judec. admin. Nr. 22122/914 P.)

Competințele acordate funcționarilor privați sub titlul de adaus pentru familie nu pot fi scutite de darea de venit classa IV.

(Judec. admin. Nr. 25,175/915 P.)

CRONICĂ.

Băncile noastre pentru fundațiunea ziaristilor. La rugarea adresată băncilor române de epitropia fundațiunii pentru ajutorarea ziaristilor români din Ungaria s'au mai făcut următoarele contribuiri:

Transport din Nr. 27 . . . : Cor. 3,165—
«Agricola», Vajda-Hunyad „ 50—

Total Cor. 3,215—

Publicarea contribuțiilor se va continua.

Împrumuturile de războiu ale Germaniei. Al șaptelea împrumut de războiu german, al cărui termen de subscripție s'a încheiat la 18 Octomvrie a. c. a dat rezultatele cele mai strălucite. Suma subscrisă este de 17 $\frac{1}{2}$ miliarde Marce. Includiv suma aceasta, împrumuturile de războiu ale Germaniei, în al treilea an de războiu, 1917, se urcă în total la 25 $\frac{1}{2}$ miliarde Marce. Suma totală pusă de poporul german, până acum, la dispoziția conducerii armatei pentru scopurile războiului, în formă de împrumuturi cu termene lungi se cifrează cu 72 $\frac{1}{2}$ miliarde Marce.

Față cu aceste cifre, atât de mult grăitoare despre puterea financiară a Germaniei, a realizat Anglia, la cele 3 împrumuturi de războiu ale sale de până acum 37.5 miliarde Marce; Franța la 2 împrumuturi 17.5 miliarde Marce; Rusia la 7 împrumuturi circa 27 miliarde Marce și Italia la 4 împrumuturi de războiu circa 6 miliarde Marce. Cursul de emisiune a fost în Germania K 97.5, 98 și 99, pe când Anglia, țeara consol-elor de 2 $\frac{1}{2}$ %, a emis ultimul său împrumut pe cursul de 95% și acordă 5 $\frac{1}{2}$ % interese.

Sumarul:

O ordonanță a guvernului privitoare la circulația imobililor. — Un program social economie pentru viitor — La chestiunea valutei. — Economia de tranziție în Ungaria. — *Afaceri de dare:* Contumăciunea contribuabililor. Favorurile de conversiune. Unde trebuie socotit câștigul provenit din lozuri? Darea funcționarilor. Competințele acordate funcționarilor privați. — *Cronică:* Băncile noastre pentru fundațiunea ziariștilor. Împrumuturile de războiu ale Germaniei.

„GORONUL“,

instituit de credit și econ., societate pe acții, Aiud-Nagyenyed.

Provocare.

Proprietarii titlurilor provizorii «Goronul» din Aiud-Nagyenyed Nrii: 13, 21, 35, 36, 37, 65, 68, 89, 90, 96, 129, 130, 132, 136, 137, 139, 142, 155, 167, 184, 190, 191, 192, 225, 228, în înțelesul § 8 din statutele societății, sunt provocați să-și achite ratele restante din capitalul acționar subscris de dânsii, fiindcă celce nici în timp de 4 săptămâni dela a 3-a provocare nu le va achita, va fi șters din șirul acționarilor și-și va pierde orice drept asupra ratelor deja plătite.

3—3

Direcțiunea.

Vindem mere

de prima calitate cu prețul de K 220.—
— maza metrică, paritate Hunedoara. —

„Agricola“,

societate economică pe acții
Hunedoara — Vajdahunyad.

3—3

Calendarul

partidului național român pe anul 1918

va apărea peste 10—15 zile. În acest calendar foarte folositor și foarte bogat, afli zilele și sărbătorile de peste an, mersul vremii, târgurile, clarificări despre poștă. Afli apoi cum stau astăzi țările în războiu, ce schimbări s'au făcut în urma bătăliilor sângeroase. Găsești apoi în «Calendarul partidului» secretul îmbogățirii, sfaturi de cruțare, economie și spirit de câștig. Calendarul e împodobit cu numeroase chipuri din războiu. Mai cuprinde bucăți literare din peana celor mai buni scriitori români. Istoria amănunțită a războiului pe timp de un an, dela Septemvrie 1916 încoace toată o afli în calendarul nostru, apoi știri despre jertfele mari aduse pentru țară. Fiecare Român trebuie să se intereseze de ce se întâmplă în viața noastră națională: «Calendarul partidului» dă îndrumări, de care nu se poate lipsi nici un Român bun și de inimă. Vă dăm deci sfatul să abonați de pe acum Calendarul partidului, care va fi cea mai frumoasă podoabă în casa voastră. Grijiiți să nu rămâneți fără el! Cumpărați-l până nu e târziu, trimițând prețul înainte. Revânzătorii și librăriile primesc rabat!

Costă numai 1 coroană și porto 20 fileri (cu trimetere recomandată 40 fileri).

3—4

Comandați-l îndată dela:

Tipografia „CONCORDIA“ Arad, strada Zrinyi 1/a.